

DODIR TLA

Rani Manika

Prevela
Dijana Radinović

Laguna

Naslov originala

Rani Manicka
TOUCHING EARTH

Copyright © 2004 by Rani Manicka

First published in Great Britain in 2004 by Hodder and Stoughton
A division of Hodder Headline

Translation Copyright © 2009 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Za Điolama Avarela, koji mi je ispričao priču
o izvesnom Rikiju, i za Su Flečer, koja je svojim
dragocenim dahom ulila život ovoj knjizi.*

Beleška autora

Dragi čitaоче,

Ako si pročitao Mati pirinča i želiš sličnu priču, onda te moram iskreno posavetovati da ostaviš ovu knjigu nepročitanu, jer je svet u koji kaniš da uđeš užasno prljav. Ali ti, hrabri čitaоче, koji upireš pogled u mene, upali svetiljku pa da odvažno krenemo. Moramo pronaći Lepotu, pogrešila je, podlegla je iskušenjima, ali ustrajava jer će je samo jedan tvoj pogled prepun divljenja podići iz pepela poniženja.

Rani Manika

Žena je izvila vrat i stala da zavija kao vuk. Čupala je kosu dok joj u zgrčenim pesnicama nisu ostali čitavi pramenovi. Istim tim pesnicama udarala je neosetljivu zemlju. Avaj, avaj, sin joj je mrtav! Najednom je skočila unezverenih očiju. „Ne dirajte ga dok se ne vratim!“, naložila je pa otrčala čak do drveta bodi da se baci Budi pred noge. „O, Prosvetljeni“, zavapila je, „sin mi je umro. Ako si zaista pravi učitelj, povrati ga u život.“ Buda je otvorio oči. Možda je pozeleo da joj kaže kako su za neprobuđene rađanje i smrt neizbežni, ali mora biti da je u njenim očima ugledao prah snova, jer joj je rekao: „Idi i donesi mi šaku žita iz doma koji smrt još nije pohodila i ja ću ti vratiti sina.“ Preplavljena zahvalnošću i radošću, žena se bezbroj puta poklonila pre no što se povukla da započne potragu. I tragala je, tragala i tragala...

IGRAČI

*Budno na njih motri. Ne sme im se svima verovati,
a jedno ili dvoje možda su čak i utvare.*

Bliznakinje

Nutan

Jutarnja rumen pomaljala se iznad brda kad sam otvorila drvena vratanca našeg hrama predaka. U otvorene niše spustila sam posudice od kokosovog lišća pune voća, cveća i kolačića. U drveću, žbunju i rastinju sve beše tiho i nepomično. Upalila sam štapiće tamjana. Na svežem, mirisnom vazduhu sklopila sam oči i prinela dlan dlanu – i svet je nestao. Mogla sam tako ostati čitav sat da se iza baštenskog zida nije najednom zaorio dečji smeh. U tom tračku zvuka, samo na tren, blesnula je ona. Trgoh se iz zanosa.

To nije ona. Naravno da nije.

Stajala sam sleđena i zurila u stisnute šake. Članci su mi pobeleli. To nije mogla biti ona... ali ipak sam odjurila preko otvrdle zemlje, uzverala se uza zid, stopala su mi instinktivno pronalazila poznate pukotine na neravnom kamenju. Ugledala sam ih preko zida. Dve devojčice, kojima nije bilo više od četiri ili pet godina, prekrasne u svojim kostimima za igru, s velikim, bogato izrađenim pozlaćenim krunama što poskakuju i presijavaju se na prvim zracima sunca. Kod naše ulazne kapije njihove nožice pregazile su koru voća koju su veverice preko noći bacile. Potom su zašle za ugao i nestale.

Uspela sam se na zid i sela, bez ijedne misli prstima sam milovala baršunastu mahovinu što je prekrivala kamenje, oči sam uprla u sitna stvorenjca što su vrvela u rupi u zidu, i prošlost se najednom vratila. Čista i neuništena danom kad sam

klonula na prljavi pod jednog štrokavog stana u Londonu i umrla, okružena nehajnim strancima.

Zurila sam u nju mučena bolnom čežnjom. Kako je bila sasvim netaknuta gubitkom! Kako smo svi bili veličanstveni! Zažareno zlatno sunce je tonulo, a sestra i ja smo igrale uz majčin žičani instrument, *sape*. Sedeći tako, deformisane desne noge gurnute pod zadnjicu, a leve privučene uz tanano telo, Ibu, naša majka, poprimala je gracioznost koja joj je bila uskraćena danju, dok bi stajala i hodala.

A videla sam i oca, s dugom kosom, još vranom, vezanom u pundicu kao u sveštenika, kako čuči kraj niza zvonastih kaveza. S ljubavlju je zrnima kukuruza hranio svoje šampionske petlice za borbu. Bio je lutkar i izvanredno vešt trbuhozborac. Zapravo, zvezda na velikom glasu. Njegove su predstave bile toliko tražene da je često dugo izbivao iz kuće, putovao od sela do sela i nastupao sa svojih dvestotinak lutaka presvučenih kožom. Ja sam se tada silno dičila njime. Ipak, u tom blistavom mehuru najjasnije sam videla Nenek, našu baku. Sedela je na stepenicama svojih odaja, i bezdanim crnim očima, napola sklopljenim ali budnim, gledala kroz mlečnosivi dim što joj se izvijao s cigarete s primesom karanfilića.

Ah, prošlost, ta čarobna pogubna bajka!

Suze mi kanuše na ruke. Dodirnuh ih. Donete iz izvora tuge. Kad bih samo mogla da doznam prošlost! Da je uhvatim. Bespotrebno sam je skrhalo. Nemarna, nemarna... Koliko sam samo nemarna bila! Gle sad šta je preostalo od jučerašnjice.

Sunce se promolilo iznad brda. Pegava zeleno-siva žaba skočila je među drveće banane, a ja sam, nemirna, skočila sa zida. Da, ispričaću ti sve, ali ne ovde. Ne u ovoj visokoj bašti prepunoj jarkog cveća i drveća čije je granje otežalo od grozdova zrelog voća. Ovde bi me optužili da ulepšavam prošlost. Pravi dom za moju priču jeste hram mrtvih. Tamo će mi biti oprošteno. Prolaznost je tamo očekivana. To čudesno mesto gde vreme prestaje nije daleko odavde. Kapije su mu bogato izrez-

barene, a danonoćno ih čuvaju džinovske statue od vulkanskog kamena.

Ali čekaj, ako ti ispričam sve, ako ništa ne izostavim, a tebe put jednog dana nanese na moje rajsko ostrvo, hoćeš li mi obećati da me, vidiš li me, uvijenu u sarong i turobnu, nećeš pozvati po imenu? Jer, tvoj će me pogled prepoznavanja zaboljeti. Poput izmeta na cvetu, izazvaće uperene prste i sram, o bože, kakav sram! Kako će samo ljudi pričati!

Vidiš, u raj, ukaljano ime neizlečivo drhti. Čovek mora silno da se trudi da sačuva dobar glas. Naravno, meni teško da je više uopšte stalo do toga, ali moram da mislim na ostale članove moje porodice i da ih zaštitim.

Dođi, kad prođemo otvorenu pijacu u srcu sela, videćeš ga.

Evo nas. Pogledaj. Nisam li ti rekla koliko je divan ulaz u hram? Izuj se. Čak i ovako rano izjutra kameni pod već je topao. Pas nikad neće kročiti ovamo, ali mačke, one dolaze i odlaze kao da im je ovo dom. Kad smo bile male, često smo dolazile ovamo privučene sablasnom tišinom. Smrtnici među bogovima. Neme od tihe jeze, na prstima smo prolazile hodnicima oivičenim statuama groteskno iskeženih demona u prirodnoj veličini, kojima su jezici visili do pupka. Ali sad kad sam odrasla, oni mi u mislima iskrsavaju kao dobroćudni, nasmešeni i iskreni. Smrtnost je igra.

Tu. Sešćemo na ovom osunčanom mestu ovde, te kad razočaranje postane previše bolno, moći ćemo da spustimo pogled na divotu plamenog drveta u punom cvatu, eno tamo. Kad me uhvatiš za ruku i privučeš bliže, ne zaboravi na svoje obećanje.

Rođena sam pre dvadeset i četiri godine u ovom zabačenom seocetu. Balinežani veruju da je svako dete dragoceni dar neba, a moja sestra i ja smatrane smo blagom vrednijim od svega. Identične bliznakinje. Toliko smo bile obožavane da nas prvih nekoliko meseci Nenek i Ibu nisu ni na tren ispuštale iz ruku kako naša tela ne bi dotakla nečistu zemlju. Posle toga, činili su sve napore da se svakog jutra budimo u čudesnom svetu.

Moju sestru i mene zorom su dočekivali nežni poljupci u kosu i hranljivo kravlje mleko, prvo pomuzeno, ukuvano s karamelom. Pile smo limunadu spravljenu od kišnice i limeta, koje je Nenek gnječila širokim stopalom kako bi ih omekšala i pojačala im ukus. A kako takođe verujemo da je veza deteta s njegovim telom i ovim materijalnim svetom tanana, nikada nas, nikad nisu tukli, pa čak ni grdili.

Zašto sam se onda, u tom divotnom dobu, trgla iz zbrkanih snova i suočila sa stvarnošću koja je postojala samo u podrugljivom smehu noćnih životinja i pucketanju korenja drveća koje se širi u potrazi za vodom? Neki smešni uporni šapat strujao je iz sobe u sobu: „Sve je laž... Sve je to laž...“ Zašto se ponekad činilo kao da smo sestra i ja gosti nekih blagonaklonih stranaca? Da su Nenek, Ibu i otac čuvari tajne, zakleti da je neće odati. Šteta što nisu znali da se laž nikako ne sme čuvati u raju. Da će uništiti sve u svojoj želji da izađe na videlo.

Pretpostavljam da bi trebalo da započnem svoju priču s ocem, majstorom lutkarom. Talenat bez premca za igru senki, čiji su se prsti kretali poput zmije. Spustio bi se na asuru ispred lampe s kokosovim uljem i drvenim batićem koji je držao nožnim prstima udario bi ritam, tup-tup. To je bio znak na koji je orkestar čekao. Nežni zvuci proneli bi se vazduhom kad bi on podigao pljosnatu mrtvu lutku iz kutije nalik na kovčeg. Tanana silueta zadržala bi na platnu, a potom se izobličila dok ju je on skrivao ili iznosio na videlo pred treperavim plamenom. Potom bi se naglo zaustavila, nepomična nasred platna.

Kad bi odrecitovao magične mantre i počeo da im pokreće savitljive udove, prekrasna čarolija bila bi bačena i sve bi lutkice oživele. Njihove se neverovatne pustolovine nikad nisu završavale pre svitanja. Koliko smo se samo ponosile dok smo sedele u publici, stomak bi nas bolelo od smeha ili bi nam suze nezastavljivo tekle niz lice. Posle bismo otišle da kleknemo pred njim. Prskao bi nas svetom vodicom da nas blagoslovi magič-

nom zaštitom, i lepio nam mokra zrna pirinča na čelo, slepo-očnice i grlo.

Oh, oče, oče... kako si mogao?

Lutkar nam je, bez našega znanja, na tela prikačio nevidljive konce i krišom nam ubacivao svoj glas u usta dok nas je povlačio tamo-amo. On je prvi doneo nesreću u naš dom.

U mojim mislima, otac je i dalje vrlo naočit, sa dugim, gustim trepavicama i visokim grebenom nosa, ali i tajanstven, nedokučiv i dalek. Pod tankim brčićima, krajevi njegovih usana oprezno su se izdizali u ljubazan, dostojanstven osmeh. Svaka njegova kretanja bila je odmerena i promišljena. Sem velike žuto-crne orhideje koju bi ponekad zadenuo za uho, oblačio se prosto, uvek u crno. Blage naravi, jeste, ali iza maske?

„On vas obe veoma voli“, govorila je Ibu sestri i meni.

Ali ja sam znala jednu tajnu koju ona nije. Moj je otac voleo samo moju sestru. Možda zato što je naslutio da je njoj potrebna njegova pažnja. Ili, što je verovatnije, jer sam ja, s mojim stisnutim vilicama, previše podsećala na Nenek. Previše žestoka i drska za njegov ukus. Osećala sam jedva prikrivenu odbojnost u celom njegovom biću, u čvrsto privučnim kolenima, u neumoljivoj krivini njegovog uskog vrata, u drhtavom osmehu stisnutih usana koji mi je upućivao, i u njegovim prelepim očima koje je namerno skrivao. Ali nije to ta tajna. Prava tajna je da ja nisam marila. Jedina osoba čiju sam ljubav ikad želela bila je Ibu. Jedino na svetu za čime sam žudela bilo je da se na mene spusti pogled njenih očiju, blistavih i punih ljubavi. Ispunjenih onim istim toplim sjajem kao kad bi pogledale u mog oca. Smatrala sam je najčudesnijom, najlepšom i najpametnijom dušom na svetu. Želela sam da budem baš kao ona. U mom su pamćenju savršeno sačuvani delići razgovora u kojima je ona briljirala mudrošću.

Sećanje me, zapravo, vara. U stvarnosti je bila povučeno, krhko, obogaljeno stvorenje. Ni po kojim merilima nije se mogla smatrati lepom, ali ipak je imala dve izuzetne dragocenosti.

Prva je bila božanstvena griva guste, gar-crne kose duge do kolena, koju je nosila u namirisanoj, zategnutoj punđi na potiljku. Druga je bila neobično bleđa koža. Njen avetinjski ten poticao je od toga što nikad nije kročila van kuće, izgovarajući se na slabo srce.

Dete s urođenom srčanom manom, ležala je na Nenekinom krilu i trebalo joj je čitavih šest sati da posisa bočicu mleka. Doktori su odmahivali glavom, i upozoravali da dete neće pregurati detinjstvo. Ali Nenek je prinela svoju mati grudima, pljunula na dezinfikovani pod i proklela ih: „Neka vaša deca pretrpe ono što su mi vaša okrutna usta uputila.“ Vratila se kući s nepopustljivom rešenošću. Ne potiče li ona iz duge i čuvene loze vidara?

Njena će kći preživeti. Ni od čega neće prezati, nijedna žrtva neće biti prevelika za ovaj slabašan život koji je donela na svet.

Dobro se sećam brojnih teških noći dok sam odrastala, kad su mračni vetrovi zavijali dolinom samo da bi se nemirno okrenuli i poput kurjaka ponovo se ustremili uz planinske kose, željni da nose. Nestrpljivi da moja majka ispusti poslednji sipljivi dah. Želela sam da milujem Ibu, da je tešim, ali nisam se usuđivala. Ležala bi na svom tankom madracu na podu, presamićena, preslaba da joj se pomogne.

Tako pamtim Strah. Slabo osvetljen sobičak zasićen mirisom tinjajućih trava i semenja. Na sredini, žena koja se očajnički bori da dođe do daha. Zverski, progonjeni pogled u očima moje sestre dok smo se mimoilazile nečujno donoseći bezbrojne mangale ugljevlja u Ibuine odaje. I naravno, krv što mi tuče u zglobovima.

A Nadu pamtim kao jednu drugu priliku što kleči kraj Ibuinog opruženog tela. Oh, toliko je bila silna da joj je moć izbijala iz dlanova, natapala joj odeću i kovitlala se oko nje. Da si tad mogao da vidiš Nenek! Polako, ritmično, utrljavala je svoje domaće meleme u ćerkine grudi i sve vreme pevala duhovima, na dijalektu svog brdskog plemena preklinjala je, umiljavala se

i, tu i tamo, pretila. Obećavala im je ponude i žrtve. Brzo sam postala apostol tih čudnih poluzapovednih, polužalobnih pesama. Sa svakim bleskom munje koja je parala natopljeno nebo, i ja bih molila iznova i iznova:

Ne zovite joj noću ime, ne po noći.

O, moćni duhovi, primila sam vas u svoj dom.

Ako sam vam naudila, oprostite mi, imajte milosti.

Prihvatite moje ponude, o silni.

Ne uzimajte što nije vaše.

Ne iskazujte svoj gnev.

O, silni, ostavite mi čedo.

Dopustite da preživi još jedan dan.

Ne zovite joj noću ime, ne po noći,

NE NOĆAS.

Pred neumoljivom odlučnošću svoje majke, Ibuine male šake išarane kanom nepomično su ležale, a njene neme strpljive oči behu pune beznađa. Tada je izgledala kao prelepo, krhko dete koje je već izgubljeno. Katkada bi se dete pokrenulo da poljubi majčina stopala široka poput lepeze. Nežno bi spustila obraz na njih kao da su jastuk. U stvari, bila je iznurena. Blago, zadihano, tešila je svoju majku: „To je samo ruho, majko, koje ću odbaciti. Pusti svoju dušu da ode.“

Te razumne reči samo bi nagnale Nenek da tako žalosno kumi duhove da bi joj oni uslišili molbe. S naših stražarnica u senovitim vratnicama, sestra i ja sedele smo isključene, zadivljene silinom ljubavi u tom sobičku, svesne da se napolju noć upinje da uzme ono što je naše. A šta ako nam noć otme Ibu? A šta ako u trenutku slabosti izgubimo bitku? Napolju, vetar je neumorno jaukao.

Kad bi u zoru očevi petlići zakukurikali, moja bi sestra već odavno iznemogla spavala sklupčana uza zid, a meni bi glas promukao ili bih pak sasvim ostala bez njega od neprestanog

zavetovanja. Tek tad bih osetila olakšanje. Tek tad bi se, kroz gust dim, Nenekin pogled, divlji i pobjednički, okrenuo da se susretne s mojim, s pogledom njenog pomagača.

Čak i po noći uspele smo da prevarimo smrt i oteramo je od plena. I ovaj put. Nije bila dovoljno jaka, ne protiv moje i Nenekine združene snage. Postavile smo još jedan dan da Ibu u njega dohrama. Nenek je ustala, uzela Ibuinu pljuvaonicu, polutku kokosovog oraha, a u njoj mešavina pepela i Ibuinog žutozele-nog šljama. Opijena od ushićenja, ustala sam i zauzela sedište pobjednika, mesto koje je Nenek napustila. Nežno sam dodir-nula Ibuinu šaku, a ona se, slabašna i bela, obavila oko moje. Sklopila je oči i otvorila usta, možda da kaže *hvala*, ali ja sam je preduhitrila. „Pst!“, šapnula sam joj. „Pst!“ A sva je nežnost ovog sveta zadrhtala na mojim usnama. Sećam se toga kao da je bilo juče. Koliko je toplo bilo. To posebno mesto s kog je usta-la Nenek. Pokraj Ibu. A sirota Ibu nasmešila se tužno, hrabro, i preživela još jedno svitanje.

Bolno stidljiva i povučena, Ibu je najčešće svoje dane pro-vodila u tišini, zanesenog lica, dok su njene okretne, vešte ruke, crveno obojene biljnim sokovima, lako uvijale jedan jedini list palme u umetničko delo dostojno boga, ili pravile lepe kišobrane od čipkastog svinjskog želuca. Pravila je sve to kao darove koje smo odnosili u hramove. Pod njenim rukama čak su i skromna bleđožuta perca mladog kokosovog lišća uspevala da postanu prekrasni sudovi, spojeni sopstvenom središnjom žilom.

Jedne godine za vreme *Galungana*, velike hinduističke svet-kovine, Ibu je napravila najlepší dar koji sam ikad videla, toranj visok dva metra tako vešto načinjen da se ni drveni ražnjevi niti potporno stablo banane nisu čak ni nazirali kroz gomile celih pečenih pilića, slatkiša, voća, povrća, kolača i cveća. Nenek je na glavi odnela tu veličanstvenu stvar do hrama. Na ulazu u unutrašnji hram, nisko se povila da bi muškarci što su čekali na drugoj strani prihvatili visoki toranj.

Ostale žene neprekidno su kružile oko veličanstvene tvo-revine moje majke. Zurile su u divlje plodove sago-palme, u zelene atlasne loptice prekrivene crvenom svilom i purpurne cvetove divlje saracenije. Videh kako im se u očima smenjuju iznenađenje, zavist i, sasvim sigurno, žudnja za majčinom vešti-nom. Koliko su samo dugo stajale i proučavale tehniku kojom su ukomponovani grozdovi sjajnih ružičastih bobica sa skerle-tnom korom, ili crvene ljute papričice sa grimiznim listićima i žutim laticama cveta mangostina. Ali u dubini duše znale su da nikad neće dostići Ibuino savršenstvo. Niko to nije mogao.

Odjurile smo kući da joj ispričamo. Nežno nam se nasme-šila i dopustila nam da joj ukrasimo kosu.

Nikada neću zaboraviti taj prvi primamljivi dah kokoso-vog ulja u nozdrvama i osećaja svile u rukama koja se raspliće i odmotava. Zajedno smo se dale na posao da je uvežemo u veli-ku glatku punđu koja se zove *susuk konde*. Dok smo je pričvršči-vale češljčićima optočenim draguljima i finim iglama izrađenim od zlata, Ibu je grickala urme umotane u listove betela. Posle toga prešla nam je žuljevitim prstima preko očiju, noseva i usta i kazala: „Dobro je što obe imate lice na oca. Oči vam blista-ju poput jutarnjih zvezda. Vi ste najlepša deca koju sam ikad videla.“

Potom nam je u kose uđenula bugenvilije. Želela je da posta-nemo čuvene balinežanske plesačice. Nežno nam je obuhvatila brade i privukla nas toliko blizu da smo joj u dahu osetile miris urmi i listova betela, ali ja sam joj još više prinela lice žudeći i dalje za čvrstim zagrljajem, želeći da te žuljeve jače osetim na koži, jer ma koliko da nam je prstima ispitivala lica, osećala sam da nas odbija od sebe. Kao da joj ne pripadamo.

Zbog njene slabosti nikad nam nije bilo dozvoljeno da spa-vamo s njom, pa su ta lenja popodneva kad smo mirno ležale kraj nje bila neizrecivo dragocena. Uzbuđene zbog njene pažnje, naizmenično smo je preklinjale da nam priča još priča, želeći da saznamo još koji detalj iz njenog detinjstva u brdima sa Nenek.

Ali Ibuino pamćenje bilo je slabo ili jezik lenj. Htela je da priča samo o tome kako bi još bila gladna nakon oskudnog obroka od pečenog pirinča od prethodne večeri i kako je sedela na vratima sklepane jednosobne kolibe i čekala da ugleda Nenek kako se penje uz planinsku kosu. A kad bi se Nenek ukazala, vrat bi joj se kretao iz strane u stranu kao u klasičnih indijskih igračica dok se naprezala da održi ogroman krčag vode na glavi.

U desnoj ruci nosila je još vode u plavom vedru, a u levoj je držala ruku mog ujaka, sad odavno pokojnog. Njega se moja majka sećala samo kroz maglu. Mršavi dečak za kojim je Nenek prepuklo srce kad je kao mali umro.

Ibu nam je jednom ispričala o trenutku njegove smrti. „Smeđi pacovi trčali su duž zidova hodnika bolnice kad je jedan čovek u belom mantilu došao da saopšti Nenek kako joj je sin umro. Na trenutak je stajala potpuno nepomično. A onda se srozala na pod i nezgrapno sela, glava joj se nakrivila, usta balačila, a dah joj šištao kao u neke velike oborene zveri. Bila je u stravičnim mukama, ali nije mogla da umre. Ponekad pomislim da je bolje da je umrla.“

Nismo je pitale zašto. Hipnotisane Ibuinim glasom, rasejano smo gladile njen neobičan patrljak bez prstiju koji bi obično podvila i sakrila pod sarong. Bio je gladak, jarkoružičast i potpuno beskoristan. Ibu je mogla da hrama po kući samo uz pomoć štapa. Mada joj je bilo bitno što ni zdravom nogom nije zagazila u smeđi mulj pirinčanih polja, njen nedostatak nije izazivao gađenje. Mi još nismo bile naučile šta je to stid i prihvatale smo stvari onakve kakve jesu, i baš naprotiv, volele smo je još više zbog njene mane.

Po pravilu, kad se Ibu osećala dobro, radila je celog dana, svakog dana, na prostom razboju. Jer iako smo živeli u raju, bili smo vrlo siromašni i svako od nas doprinosio je da se napuni spremište za pirinač; moj se otac bavio lutkama i trbuhozborstvom, Nenek je lečila bolesne i mesila kolače koje smo sestra i ja prodavale posle škole, a Ibu je tkala raskošne, prekrasne

metre *songketa*, svilu obojenu u teške, jarke tonove – indigo, oker, tirkiz, limun-zelenu, crnu ili boju cimeta – izvezenu zlatom ili srmom. Šare su bile tako složene i bogate da su joj bili potrebni meseci da bi ih završila. Svaka je tkanina stvorena da bi ukrasila raskošne obline bogatih žena. Čak i sada bol mi nanosi to što ni jedna jedina nije rođena da bi padala niz telo moje majke. Ibu nikad nije nosila ništa drugo sem najprostijih saronga od batika. „Bilo bi grehota nositi ih po kući“, stalno je govorila.

Na naš deseti rođendan, počela je da nam pravi miraz na dve tkanine boje čokolade, komade takve izvrsne izrade da su joj bile potrebne dve godine da ih izveze onako kako je želela. Fantastične šume prepune ptica, životinja, cveća i razigranih devojaka. Nije laž reći da je to nešto najlepše što je ikad napravila. Bilo je to neko drugo vreme, ali i sad, kad zatvorim oči, čujem kako zvonca na njenom razboju zvone dok njeni vredni prsti rade brzo, bez prestanka. To je zvuk Ibu, njenog rada, njene vrednosti, i njene lepote.

Nenek je pažljivo uvijala predivne tkanine i odnosila ih u skupe, klimatizovane butike u Seminjaku. A sad, kako da ti opišem Nenek? Za početak, uopšte nije ličila na babu. Pamtim da su stranci neretko mislili da nam je to starija sestra. Po bali-nežanskim merilima, smatrana je izuzetnom lepoticom, i kad god bismo izašle s njom, na putu su nam *uvek* stajali muškarci, turisti pazuha lepljivih od znoja, i zurili u nju, gutali je očima, pa je morala biti lepa i po vašim standardima. Ali kojim rečima da se izrazim da je sasvim približim vašem zapadnjačkom umu? Jer, moja je baka živela sasvim skromno, ali je činila podvige za koje ćete posumnjati da su prevara.

U njenom svetu čitava je priroda bila izvor duhovnosti. Ona joj se obraćala, priroda joj je odgovarala. Jesi li kad video kako se drveće smeši? Ja jesam. Kad bi Nenek kraj njega prošla. Ona mu je poveravala svoje poslove, a ono je s njom delilo svoje drevno znanje. Ponekad joj je davalo korenje što je ličilo na

manioku, ali kad bi mu sljuštio ljusku nalik na koru drveta, jezgro bi bilo sočno i slatko poput lubenice. Drugi put govorilo joj je o nekom naročitom korenju koje se moralo kopati golim rukama inače će se njegova magija rasuti po tlu. Klečala je i kopala duboko u zemlju; samo je najdeblje korenje sadržalo posebna lekovita ulja koja su joj bila potrebna. Ponekad bi joj se prsti raskrvarili, ali to nije bilo važno. Bolesnik se mora smešiti. Trebala su joj da napravi lek za Ibu.

Seljani su je nazivali *balijan*, vidar koji leči bolesne i namešta polomljene kosti, ali su osećali da je ona i više od toga. Mnogo više. I premda nisu imali nikakvih dokaza, svejedno se šaputalo, govorkalo da je Nenek zapravo *balijan ujj*, čarobnica koja baca čini, neke vrlo opasne. Pokazivali bi na „muško“ drvo papaje što je raslo na našem imanju. Prema jednom starom balinežanskom verovanju, samo je vešticama bila potrebna neobično nepravilna senka tog drveta, da bi se pod njim okupljale i upuštale u opscene orgije i ispijanje krvi. I tako je nedužno drvo potkrepilo njihove zle sumnje.

Iako je Nenek došla u selo kad je Ibu bilo samo devet godina, ostala je pridošlica, ali se pomirila s tim da će to zauvek ostati i nije marila. Nastavila je da svakodnevno u hramove odnosi svoje darove u vidu cveća, voća i slatkih kolača, a na raskršćima, grobljima i mestima nesreća ostavljala je trulo meso, luk, đumbir i alkohol. Klekla bi i zapevala: *Rang, ring, ta*. Rođen, živ, umro. Neka misle da je čudna.

Odbila je čak i da promeni svoj način igranja, pa da bude poput ostalih žena u našem selu. Videla sam kako su je posmatrale dok bi igrala u dvorištu hrama sa mangalom punim užarenog ugljevlja na glavi. Lica su im bila hladna, poluzainteresovana, ali znala sam da je smatraju vulgarnom.

Njenu su živost pogrešno doživljavali kao grešnu. A ja sam u njenim paganskim pokretima videla samo neverovatnu energiju. Bio je to, na kraju krajeva, plemenski ples. Bez osmeha na licu, istezala je vrat dok joj se vene ne bi napele kao užad pod

kožom. Potom bi podigla desnu nogu, ukrotila je kao oružje i, dok bi je ritala u stranu, poskakivala veoma visoko. Obrve joj podignute navrh čela, a vatrene oči razrogacene i usredsređene. Iz usta joj izvire spor, neobičan krik. Onda bi stavila zglobove pred lice i počela da se vrti, ispočetka s odmerenom gracioznošću, a onda sve bešnje i bešnje dok se ne bi zavrtela toliko brzo da bi joj oči postale crne reke na licu. Oko nje su letele prkosne narandžaste iskre.

Ostale žene su je se plašile.

Ali ipak, sujeta im je bila veća od straha, pa su joj se oprežno dodvoravale. Želele su lepotu koju je varila u svom kotlu. U njenim čarobnim rukama korenje i lišće pretvaralo se u moćne sokove po imenu *džamu*, koji su mogli da ulepšaju telo i zarobe mladost da još malo igra na ženskim obrazima. Ona i Ibu bile su najbolja reklama za njen melem, jer čak i kad je Nenek načela pedesetu, a Ibu tridesetu, mladalački izgled im se zadržao. Izgledale su kao da im je tek dvadeseta, tanana struka, gar-crne kose i kože sveže poput rose. Toliko su melema nanosile da im je koža mirisom privlačila uzlepršane vilinske konjice koji su tražili zaklon u njihovoj šarenoj odeći.

Kad smo se sestra i ja zadevojčile, i mi smo morale da uzimamo punu šaku sitnih crnih kuglica koje je Nenek spravljala svake nedelje. A jednom mesečno, na dva sata, premazala bi nas od glave do pete *lulurom*, žutom smesom sačinjenom od đumbira, kurkume, raznih začina, ulja, pirinčanog brašna i tajne mešavine prašumskog korenja. Nije se moglo poreći da smo sestra i ja imale izuzetno finu kožu, lepšu od svih ostalih devojčica u selu. Na tome su nam silno zavidele jer je svaka balinežanska devojka žudela za prelepom kožom boje zlata. I zato su kod nas dolazile žene sa svojim ćerkama, nasmešene, brižljivo ljubaznih pogleda. Činile su to zbog predivne zlatne kože.

Ali iza leđa kukavice su Nenek nazivale *Ratu Gede Meking*, po legendarnom kralju Nusa Penide, strašnom čarobnjaku s velikim ocnjacima, ili samo *lejak* – veštica. Čula sam čak

i da je nazivaju *rangda*, udovica, ali je to zapravo i sinonim za užasnu vešticu koja je rastrzala decu dugim kandžama i jela im iznutrice.

„*Lejak geseng, teka geseng.*“ Spalite vešticu, spalite ih sve, pevala su njihova deca na raskršćima.

Odjurila sam do kolovođe i gurnula ga toliko snažno da je natraške upao u jarak. Podbočila sam se sva zadihana, i izazvala ih da se svi biju sa mnom. Niko se nije usudio. Bila sam vešticina unuka. Umesto toga, mrmljali su kako su je videli samu, u ponoć, kako meditira na groblju.

Nasmejala sam se. „Ne verujem vam. Niko od vas nema hrabrosti ni da kroči tamo“, narugala sam se.

Tvrdili su da u zaključanom ormaru krije dimljeno, osušeno telo mog ujaka, ali ja sam skrstila ruke preko grudi i odvratila da sam *ja* pogledala u njen ormar i da u njemu nema ničeg strašnog. Prezrivo sam ih posavetovala da ne govore o onome što ne razumeju.

Ali evo prave istine.

Bili su u pravu. Njihova sitna, beznačajna srca s pravom su se plašila moje bake. Nenek jeste bila veštica. I to vrlo moćna. Imala je čarobne moći, koje je nasledila od oca. Mogla je da vidi „veoma daleko“. Ono što ti i ja ne možemo. Ona nas je naučila o duhovima koji obitavaju u svakom drvetu, životinji i kame-nju neobičnog oblika. „Budite dobre prema njima“, govorila je ona, „jer oni daruju moć onima koji ih poštuju.“

Ali svoju pravu moć crpela je iz drugog izvora. Potajno je gajila *buta kale*, nevidljive podmukle duhove zemlje. Zla stvorenja koja je kupila od nekog poput nje. Njih je bilo veoma opasno čuvati, a morala je da ih prenese drugom čarobnjaku ili veštici pre nego što umre inače neće moći da pređe u drugi svet, pa će na samrtnoj postelji trpeti stravične muke. Bila su to grozna, strašna posla, ali nije mogla bez toga. Ti su joj duhovi pomagali da zaštiti Ibu. Svako ima neki cilj u životu, a moja je baka

imala samo jedan, da produži ćerki život. Nije bilo toga što ne bi učinila za Ibu.

U njenoj vlasti bio je *makan tutul*, ljigavo stvorenje dugog tela nalik na pantera. Izvršavao je svaku njenu zapovest, ali je redovno tražio svežu krv i meso divljeg vepra, a ponekad i čitavu pseću lešinu. Nenek je tražila i pomoć još jednog moćnog duha, blede zmije, koja joj je davala vizije i učila je da isceljuje. Kad se prvi put pojavila, iskušala je njenu snagu tako što ju je obavila svojim grozomornim telom. Nenek je nepomično i bez straha stajala usred ogromne zmije dok je ova nije priznala za svog novog gospodara. Primorana na pokornost, zmija joj je pokazala kako da osluškuje protok krvi kroz ljudske vene da bi tako saznala koja boljka nekog muči.

Jedne noći pune mesečine probudila sam se u sitne sate i onako još sanjivoj, učinilo mi se da je vidim krajičkom oka, ogromnu, magličastu, kako lebdi na nekoliko centimetara iznad tla, kraj Nenekine glave. Istog sam časa okrenula pogled, ali debelo belo klupko već se vratilo u mrak. Kod Nenekinog usnulo log lica ne beše više ničeg sem tmine.

Jednom sam je upitala: „A šta ako se dogodi da jednostavno ne uspeš da pronađeš nikog kome ćeš preneti svoje *buta kale*?“

Netremice me je posmatrala, a njene zagonetne oči bile su mračne. „Već sam videla lice svoje naslednice“, napokon je odgovorila. Glas joj je bio tuđ i žaloban.

„Ko je to?“, prošaputala sam, a srce mi je poigravalo u grudima. Plašila sam se njenog odgovora.

„Još si premlada da upoznaš moju naslednicu. Ne misli više o tome. Neću se mučiti. Umreću u miru.“ Nežno mi je spustila ruku na čelo. „Idi sad i nađi sestru, pa se igrajte na poljani.“ I ja odoh, umirena dodirom hladne, sigurne ruke na koži. Svet je tada bio prepun tajni odraslih.

A Nenek se vratila zagrevanju lišća i ceđenju zelenih sokova na rane i bolna mesta. Po običaju je pljuvala na svoje pacijente. Njena je pljuvačka bila moćna. Lečila je bolesne. Dok bi

mrmljala napeve, trljala bi grudvu testa preko čitavog obolelog tela da izvuče otrove. Potom bi rascepila testo i gledala šta ima unutra. Ako bi pronašla igle ili crno seme, onda je crna magija bila uzrok bolesti, a njene crne oči pomno bi posmatrale pacijenta. Odlazili bi od nje zagonetnih pogleda i sa kvadratićem obrijane kose na potiljku, s rupicom u sredini.

Jednoga dana videla sam Nenek kako, bez prethodnog upozorenja, vešto ubada jednog čoveka između prstiju. Zaprepasćen, pokušao je da istragne ruku, ali je njen stisak bio vrlo snažan. Nadnela mu je šaku nad zdelu i pustila da mu krv ističe u lek spravljen od soka od drveta. Bila je tu i jedna žena sa Sumatre što je patila od nesnosnih migrena kojoj čak ni zapadnjački doktori nisu mogli nikako da pomognu. Videla sam kako moja baka diže ruku i pažljivo zaseca venu na ženinom čelu. Bilo je predvečerje, i čitava se zdela napunila krvlju pre nego što je pakosni duh što je prikleštio nerv u ženinoj glavi napokon pristao da izađe iz njenog tela.

Moja sestra i ja nazirale smo deliće Nenekinog tajnog, posebnog sveta dok smo sedele na asuri i delile s njom večeru iz zajedničkog lonca. Sveta u koji ti nikad ne bi poverovao. Onog u kome se noćne lutajuće duše prurušavaju u crne mačke, gole žene i sjajne crne vrane. One nevidljive putuju u pravim linijama, okupljaju se na raskršćima, mestima velike magične moći i važnosti, izazivaju nesreće i zlo. Ponekad se zadržavaju kraj svinjca, pa ih Nenek hvata i pušta u drveće ili kamenje.

Imala sam pravo. Obrve su ti malčice podignute. Ne veruješ mi. Misliš da su sve to budalaštine. Ali upamti ovo: vi imate nauku, a mi magiju. Tek kad se budeš zagledao u oči moje bake, znaćeš da je istina ovo što ti govorim, kazaćeš da je izuzetna.

Jer moja baka gleda kroz neopisive oči, zanosne i strašne u isti mah. Crne su poput uglja, bezdane i, pri treperavoj svetlosti lampe, gotovo neljudske. U njenim očima počinješ da uviđaš zašto su Holanđani prestali da dovoze robove s Balija opredelivši se za pitomije zarobljenike. Bilo je to zbog divljih žena poput

nje, koje su se ranjavale bodežima, umakale prste u rane i boji-le čelo u crveno pre nego što bi se bacile u plamen koji je njih i njihove mrtve muževe odnosio u donji svet.

A ipak, najbolje pamtim Nenek kao fluidnu senku koja se nečujno kreće u praskozorje dok joj se zlatne grivne presijavaju. Imala je običaj da se budi u četiri ujutru, baš kad bi se prozori uzgajivača pirinča zažuteli od svetlosti uljanica. Tiho bi ušla u Ibuinu sobu i nemo stajala nad ćerkom. Zadovoljna što vidi da mirno diše, izašla bi da razbudi svoje ptice pevačice i tako otpočne novi dan. Na Baliju zora rano zarudi. U pet sati ujutru sunce je već na nebu.

Počistila bi dvorište od limun-belog fragipanija opalog u toku noći, pa bi uprtila okruglu bambusovu košaru na leđa i goloruka se uputila u brda. Bila je njihovo čedo. Poštovala ih je, a ona su je blagosloвила. Njihove džungle pune cerekavih majmuna, prekrasnih leptira i kreštavih ptica bile su njena lekovita bašta.

Po povratku kući, nakon što bismo prodale kolače, zatekle bismo Nenek kako sedi na vratima, jede divlje dunje i vlasima kose čisti gruba vlakna što bi joj zapela između zuba, ili kako se hladi isprepletenim palmovim listom i čezne za hladnim planinskim vetrovima. Potala je od onih dalekih plemena što žive na plavosivim planinama. Toliko smo znale, ali ostalo je bila nepoznanica. Postojali su i napušteni muž, i umrlo dete, ali ništa drugo nije bilo za priču. Tajne su joj bile brojne i nisu se smele tek tako odavati. Lajavim ustima sledio je gubitak moći ili, što je još gore, bezumlje. Strašne tajne mogle su se otkriti samo gušterima.

Jer, gušteri su posebne životinje. Nenek je govorila da oni razumeju ljudski jezik, ali da im je zabranjeno da govore i o čemu drugom sem o budućnosti. A čak im se ni tad nije moglo u potpunosti verovati. U određeno doba godine Nenek bi ih hvatala golim rukama i pažljivo im zašivala usne pre nego što bi im šapnula tajne. Žalosno mi je bilo da ih vidim kako beže usta zauvek zašivenih. Sećam se da sam jednom neverno pomislila kako

bi trebalo da zadrži svoje tajne za sebe ako su već toliko strašne da gušteri moraju da skapaju od gladi da bi ih sačuvali.

Ipak, silno sam je volela i priznavala nju a ne mog oca kao glavu i zaštitnika naše porodice. Mnogih noći u vreme vrućina, kad smo spavali napolju, sestra i ja pribile bismo se poput štenaca uz njeno toplo telo u *baleu*, istočnom paviljonu.* I mada je bilo očito da Ibu voli mnogo više od nas, bila je najizuzetnija osoba mog detinjstva. Vodila nas je da radimo neverovatne stvari, kao, recimo, da tražimo najređi cvet na svetu. Njegovi pupoljci rastu devet meseci, a onda nakratko procvetaju, samo na četiri dana.

Morale smo da pešačimo skroz do Sumatre da bismo ga pronašle. Na kraju našeg zamornog puta, duboko u srcu prašume okružene nepoznatim, stajale smo i zurile u neobični cvet. Tamnocrven i istačkan baršunastim žutim bradavicama; iznicao je, neobičan i ogroman (metar i po u prečniku), iz korenja divlje lozice i trule stelje šumskog tla. Odmah je bilo jasno zašto ga nazivaju cvetom lešinom. Smrdeo je kao užasno istruleli leš. Oko njega su letele muve mesare. Ali kad bi se osušio i smrvio u prah, samo je nekoliko trunčica bilo dovoljno da se stegne materica raširena od trudnoće ili povrati seksualna potencija ostarelom muškarcu.

Nenek nas je često odvodila na more, na stenovite obale gde turisti ne dolaze. Čučnula bi na ivicu stene i kukom otkidala morske ježeve koji su se pod vodom prilepili za nju. Trčale smo po slanim talasima i pomagale joj da sakupi alge. Na putu do kuće zaustavile bismo se u siromašnom ribarskom selu da kupimo usoljenu ribu. Birale smo one koje smo htele s brojnih prostirki sa sušenom ribom, a Nenek je iz košara od ratana odabirala najsvežiju ribu na celom Baliju.

* Kuće na Baliju sastoje se od više zasebnih jedinica – kuhinje, spavaćeg dela, mladenačkih odaja i istočnog paviljona, u kome se održavaju verske svetkovine, proslave i bdenja, a gde inače spavaju najstariji ukućani. Svaki dom ima i sopstveno svetište. (Prim. prev.)

Kad bi grimizno sunce potonulo iza brda, Nenek bi počela da peče ribu na ljuskama kokosovog oraha. Ibu bi iznela tanjire kvanog slatkog krompira i sočnih mladica bambusa mariniranih u sirćetu i ljutim papričicama. Sele bismo ukrug kod vrata majčinih odaja, jele pržene kolačiće od soje, a slepi miševi odletali bi s drveća u potrazi za hranom. Brzo bi se smrklo i Nenek bi ustala da popali mesingane lampe, a mi bismo nastavile s razgovorom. Ubrzo bi dvorište bilo okupano blagim sjajem upaljenih lampi, a oko svake bi se stvorila orbita bezbrojnih uskomešanih insekata.

Raj se ne može zaboraviti.

Sa Nenek smo odlazile na tržnicu ptica da kupimo ptice pevačice koje je, u kavezima od drveta ili bambusa, kačila ispred svakog paviljona na našem imanju. Imala je nepogrešivu sposobnost da odabere samo one sa izuzetnim glasom. Neke bi odabrala zbog njihovih slatkih glasića – kiki-kiki-kiki – a neke zbog njihovog neobičnog punog cvrkuta koji su proizvodile – črrrr-črrrr-črrrr. Ako bi se razbolele, ona bi ih nežno uhvatila desnom rukom, pa im otvorila kljun i kljukala ih kuglicama leka veličine zrna pirinča koji je sama spravila. U vreme punog meseca sve bi ih pustila, ali umesto da odlete, one bi joj se posadile na ramena, ruke ili krilo, pitome i raspevane. Ispunjavale su celu kuću svojom predivnom pesmom, a sestra i ja sedele bismo kraj Ibu i zadivljeno posmatrale našu baku prekrivenu pticama.

Zajedno smo obilazile pijace tražeći meso zelenih šumskih papagaja, divljih purpurnih barskih koka i pećinskih šišmiša. Nenek je šišmiše donosila još žive i kreštave. Obesila bi ih naglavacke o tavanicu, gde su izvijali vratove da nas gledaju. Satima bi ostali tako izokrenuti i nepomični, osim što bi malaksalo mahalil krilima. Ona se uvek izvinjavala životinjama: „Ti si sveta duša i ja te veoma volim i poštujem, ali danas te moram pozvati da budeš miomirisni sastojak naše gozbe.“ Potom bi zagrizla vrat

šišmišu i, nakon jednog brzog, divljačkog pokreta, bio bi spreman za lonac.

Nenek je takođe sedela s nama dok smo vežbale engleski, kome nas je otac učio. Oči bi joj, kao i uvek, bile napola sklopljene i nepronice, ali usne bi joj se cerile od ponosa. Nije nam dozvoljavala da je učimo stranim, odsečnim glasovima jezika belih ljudi.

„To mi je trnje u ustima“, govorila je.

Razvila je neobjašnjivo gnušanje prema beloju rasi, koje nika-ko nisam razumela dok nije bilo sasvim prekasno. Ali tada sam mislila da su belci divni, puni para i darežljivi. Nenek bi pobesnela da je znala kako smo, po troje-četvoro, pritrčavali nemačkim i francuskim turistima koji su minibusevima dolazili da „dožive“ pirinčana polja. Prosili smo, ispruženih mršavih smeđih ručica i jadnih izraza lica nameštenih za tu priliku. Bio je to lak novac. Nimalo uznemirene snagom Nenekine mržnje, zaista smo tad verovala da su bezopasni. Kad smo sa njom odlazile u Denpasar da se susretnemo s dajačkim trgovcima, koji su prodavali crne korale i sok od drveća s Bornea, belci bi nas često molili da im poziramo da nas slikaju. Nas dve bismo se smelo smeškale prisativši se okruglog tvrdog dodira njihovih novčića na stisnutim dlanovima, ali Nenek bi grubo odmahnu- la glavom, uhvatila nas za ruke i ubrzala korak.

Pogledala bi ih krišom, krajičkom oka, na tren samo. Nije se radilo samo o tome što je bila podozriva prema ideji da se čovekova suština uhvati na papiru; bunila ju je takođe i njihova mesnatost. Probala je ona njihovu hranu, tako *fuj*, bezukusnu, pa ju je to navelo da se zapita da li se u potaji goste ljudskim mesom kad su tako debeli. A tu je, naravno, bilo i pitanje higijene. Čula je bila da su beli ljudi nezamislivo prljavi.

„Gotovo da se i ne kupaju, a češljem mešaju čaj“, kazala je ona zabačene glave, usana izvijenih od gađenja.

Mi smo smatrale da nije tako. Kako su čiste i šušlave novčanice koje su prelazile iz njihovih ruku u naše. „Ko ti je to rekao?“, smesta smo uglas upitale.

„Dajaci“, prosto je rekla. „Beli ljudi dolaze da borave u njihovim brvnarama.“

„Oh, ali oni putuju s rancem na leđima!“, odano smo ih branile. Čule smo za njih u školi. „Verovatno su to uradili jer nisu imali kašičicu.“

Ali Nenek nije bila uverena. „Da li bi tigar jeo urme čak i da skapava od gladi?“

„Bi da je u pitanju čarolija“, kazala je moja sestra bliznakinja, mašući Nenek, a njeno zabrinuto lišće ozario bi osmeh.

Moja je sestra obožavala životinje. Sve su joj životinje bile drage srcu. Spasavala je živote premorenih pčela koje su ošamućene ležale na zemlji. Nežno bi podigla umorne maljave gromuljice i spustila ih na kašiku s kap-dve šećerne vodice. Bila je opčinjena trubicama kao od mutnog smeđeg stakla koje su insekti izbacivali da usisaju tečnost. I pričinjavalo bi joj neizmer- no zadovoljstvo kad bi oživljena stvorenjca ponovo zazujala.

Moja je sestra volela da daje, od onih je koji će neizostavno reći „Evo, uzmi ti veći“, bilo da je to parče *dađe*, kolača od pirinča, ili zmaj, ili venčić od cveća koji nam je Ibu uplela. Uvek mi nudi veći komad ili mi preko glave prebacuje lepši venčić.

Jednom smo posmatrale kako majmun na umoru, koga je pre- gazio neki motocikl, žalosno trepće. Sestra se okrenula ka meni. „A šta ako se razdvojimo?“, upitala me je tiho uplašeno držeći ružičaste papučiće u ruci. Previše ih je volela da bi ih obula.

„Ne budi šašava“, kazala sam joj. „Naravno da se nikad neće- mo rastaviti. Nenek to nikad neće dopustiti. Zajedno ćemo dočekati starost. Videćeš, bićemo sasvim nerazdvojne.“

Jeste, moja je sestra bila potpuno neiskvarena. Jedna mi je njena slika pred očima – još je dete, sva ozbiljna obilazi selo, na glavici joj velika tacna s kolačima, visokim bokalom do vrha punim slatke kafe i hrpom čaša. Možda sam zaboravila da ti spomenem, ali moja je sestra i moje srce. Pripada mi. I ako moje srce prestane da kuca, tad ću i ja prestati da dišem i skončaću.